

Genetische modificatie in de landbouw: Nederland, Europa en de rest van de wereld

Frank van der Wilk

COGEM

De Commissie Genetische Modificatie (COGEM) is het wetenschappelijke adviesorgaan voor de overheid inzake genetische modificatie

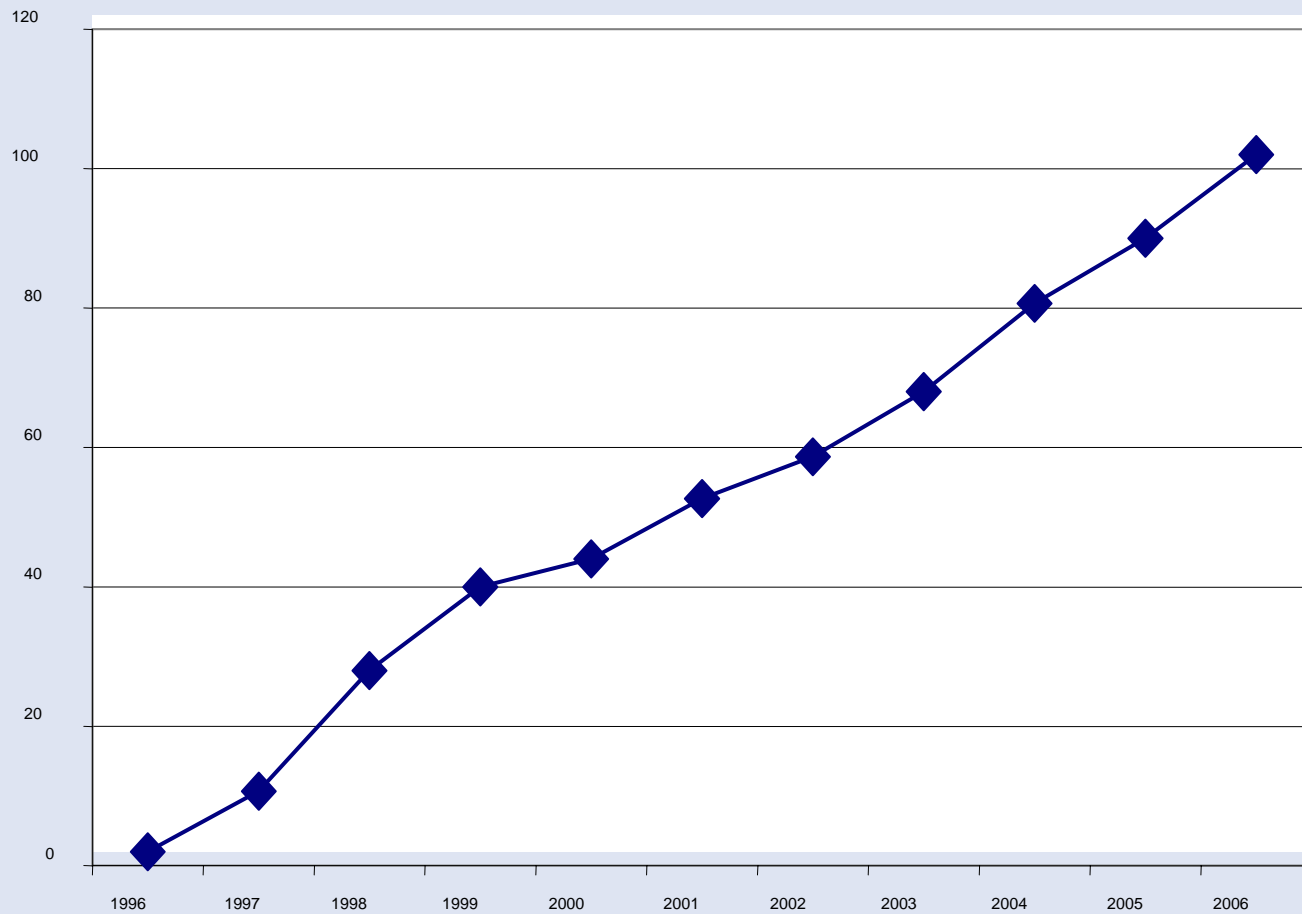

Werkveld COGEM

- Het werkveld van de COGEM omvat zowel de groene, witte als rode biotechnologie. Van laboratoriumproeven tot grootschalige marktintroductions.
- De COGEM adviseert niet over voedselveiligheid en niet over de risico's voor patiënten bij gentherapie-experimenten

Areaal gg-gewassen wereld

Bron: ISAAA

Jaar

Type gg-gewassen

<i>Gewas</i>	<i>miljoen ha</i>	<i>percent</i>
Soja	58,6	57%
Maïs	25,2	25%
Katoen	13,4	13%
Koolzaad	4,8	5%
Andere gewassen (rijst, alfalfa, squash, papaja)		<< 1%

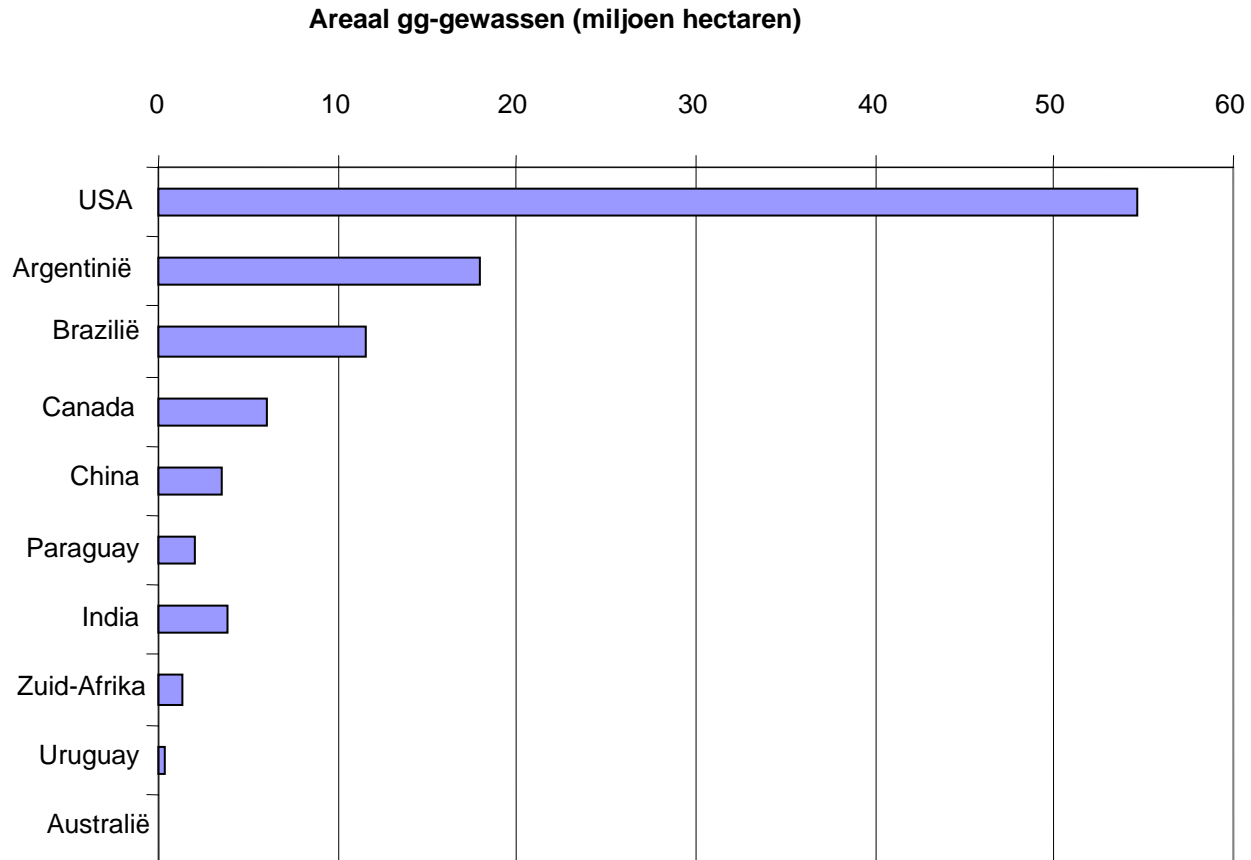

Ingebouwde eigenschappen

Herbicidentolerantie	68%
Insectenresistentie (Bt)	19%
Combinatie (stacked traits)	13%

Areaal gg-gewassen per land

Figuur 3.2: Areaal teelt gg-gewassen per land

Bron: ISAAA

USA: teelt gg-gewassen

	<i>miljoenen ha</i>	<i>percentage totaal</i>
gg-soja	23,6	91%
gg-maïs	27,4	73%
gg-katoen	3,9	87%
	54,9	

Toegelaten in de EU

5 Katoen – 5 (vee)voeder

4 Anjer – 2 teelt, 2 import

15 Maïs – 2 teelt, 15 voeder, 5 import

5 Koolzaad – 3 import, 2 voeder

1 Soja – voedsel en import

1 Suikerbiet - import

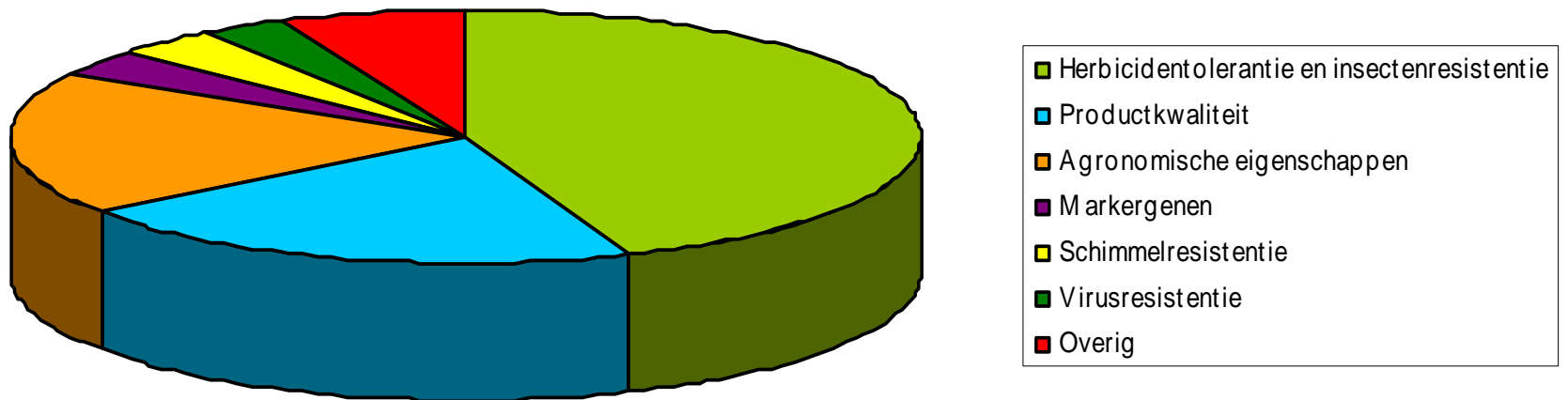

Teelt in Europa: gg-maïs

- Duitsland 2.685 ha
 - Frankrijk 21.200 ha
 - Portugal 4.500 ha
 - Slowakije 900 ha
 - Spanje 75.000 ha
 - Tsjechië 5.000 ha
- 109.285 ha*
- Voor toetreding tot de EU verbouwde Roemenië gg-soja

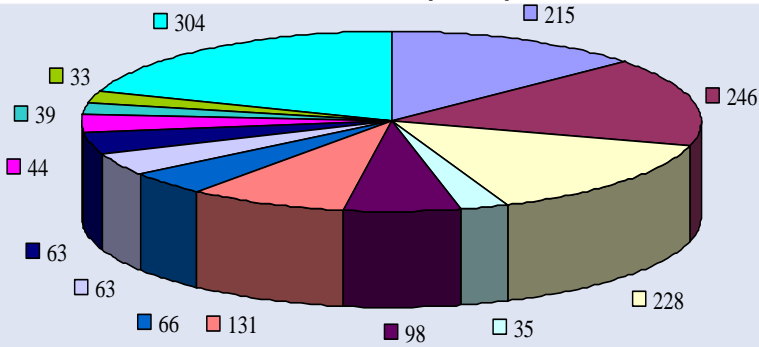
Toekomstige ontwikkelingen: veldproeven

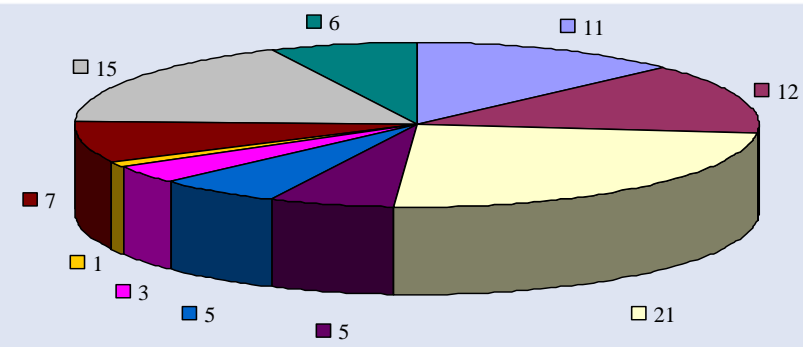

Eigenschappen per continent

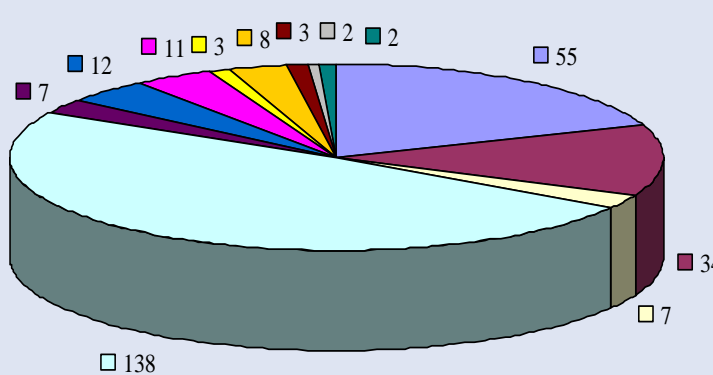
USA (1567)

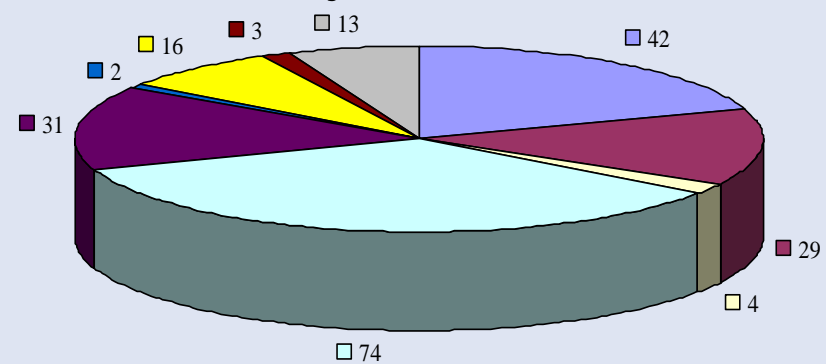
Canada (87)

Europa (276)

Latijns Amerika (223)

- herbiciden tolerantie (HT)
- product kwaliteit (PK)
- agronomische eigensch. (AE)
- HT, IR
- insecten resistentie (IR)
- HT, IR, IR

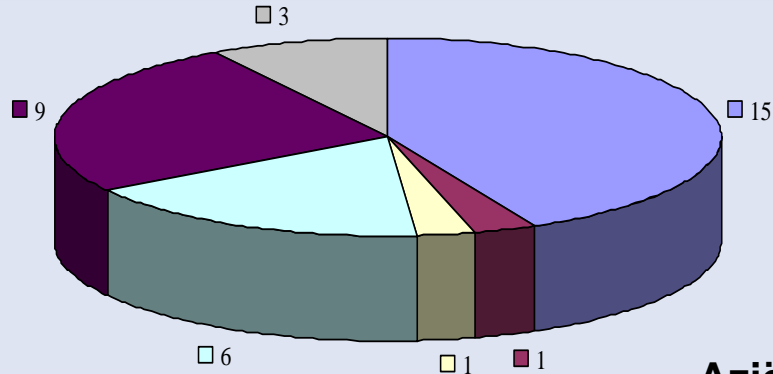
- overig
- merker gen
- HT, PK
- schimmel resistentie
- AE, HT
- AE, AE

- overig
- virus resistentie
- eiwit productie
- voortplanting
- stress tolerantie
- voedingseigenschappen

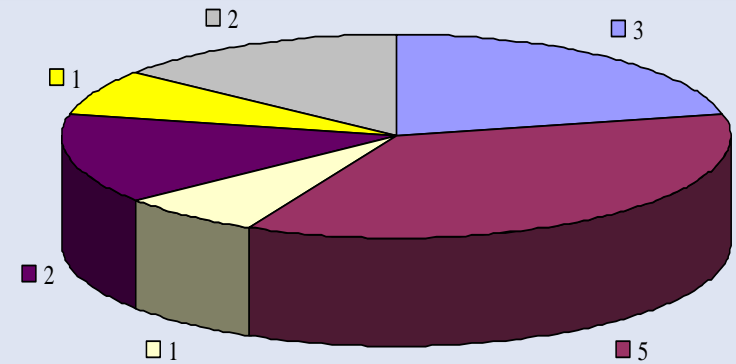

Eigenschappen per continent

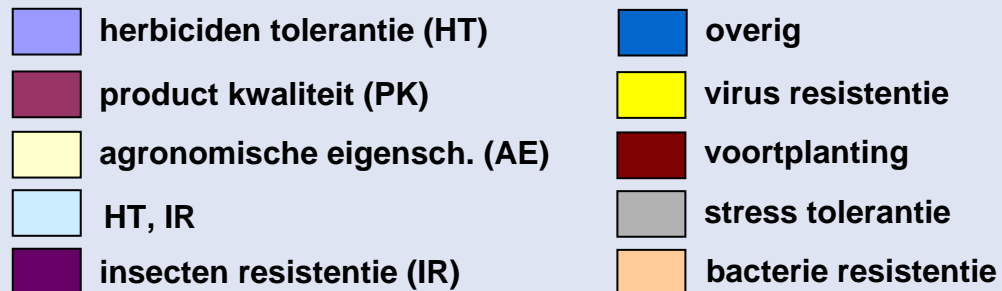
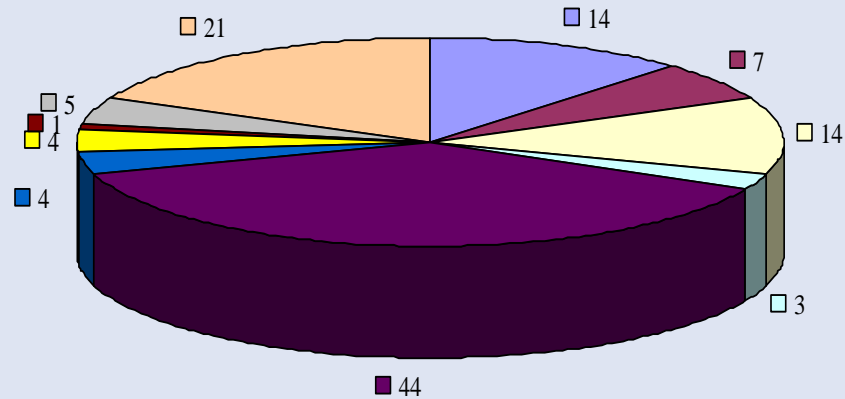
Afrika (40)

Oceanië (14)

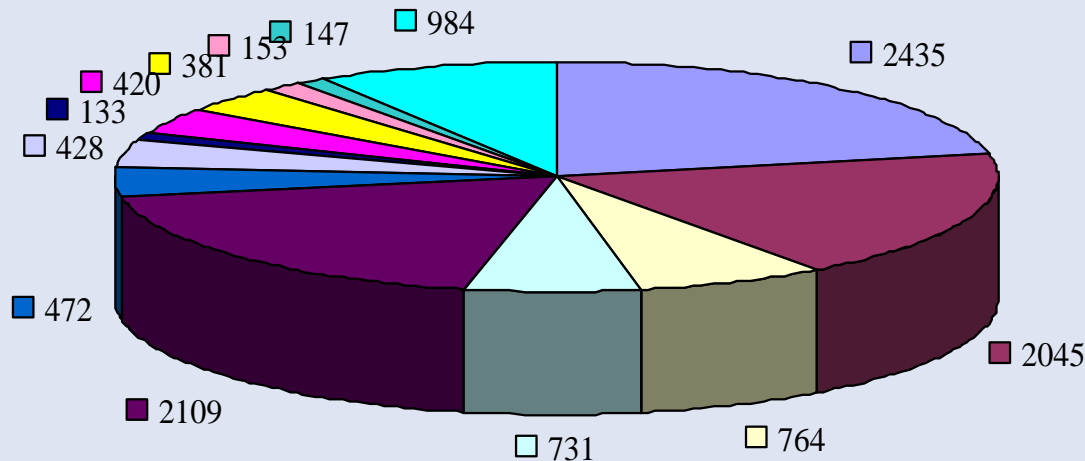
Azië (124)

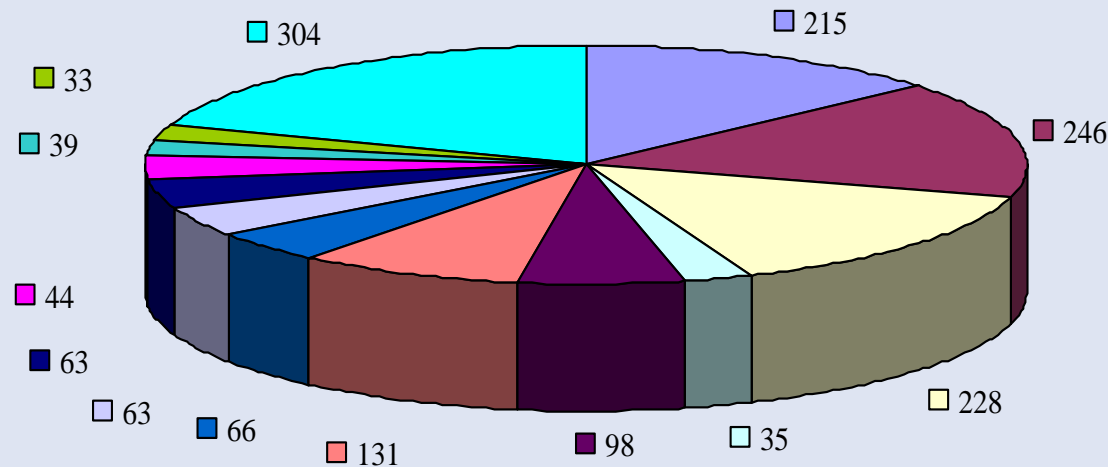
Verschuivingen USA

USA (tot 2006)

- herbiciden tolerantie (HT)
- product kwaliteit (PK)
- agronomische eigensch. (AE)
- HT, IR
- insecten resistentie (IR)
- HT, IR, IR
- overig
- merker gen
- HT, PK
- schimmel resistentie
- virus resistentie (VR)
- IR, VR
- AE, HT
- AE, AE
- overig

USA (2006-nu)

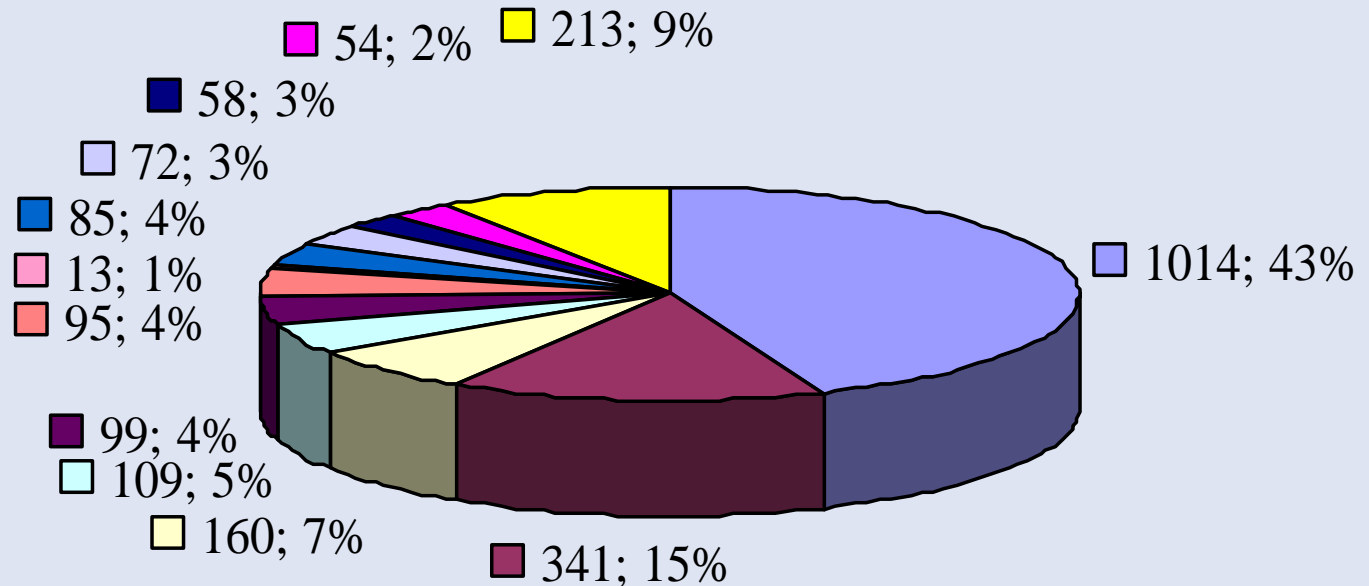

Toekomstige eigenschappen

- Stapeling van eigenschappen
- Abiotische stresstoleranties
- Productkwaliteit voor verwerkende industrie. Ook biobrandstoffen
- Productkwaliteit voor consument: producten met gezondheidsclaims

Gewassen wereldwijd

Maïs (Zea mays)

Soja (Glycine max)

Katoen (Gossypium sp.)

Bomen

Rijst (Oryza sativa)

Koolzaad (Brassica napus)

Brassica spp.

Aardappel (Solanum tuberosum)

Tabak (Nicotiana tabacum)

Graan (Tarwe, Gerst, Sorghum)

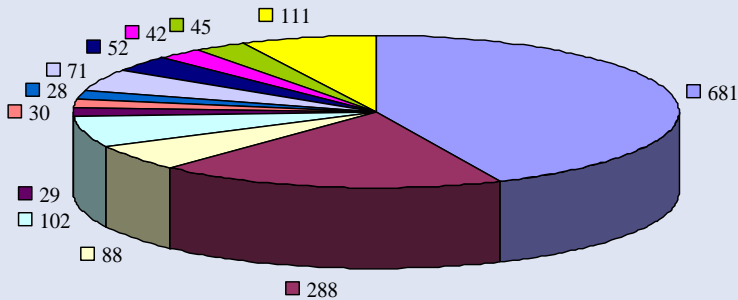
Fruit

Overig

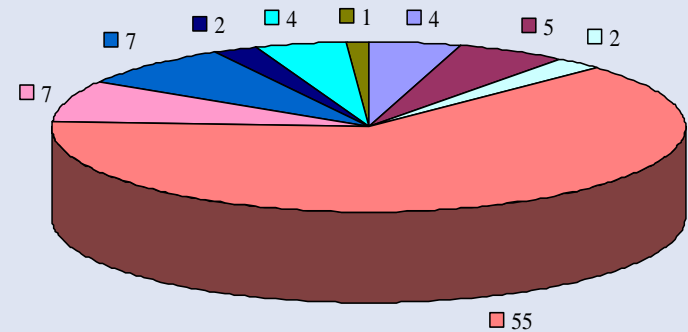

Gewassen per continent

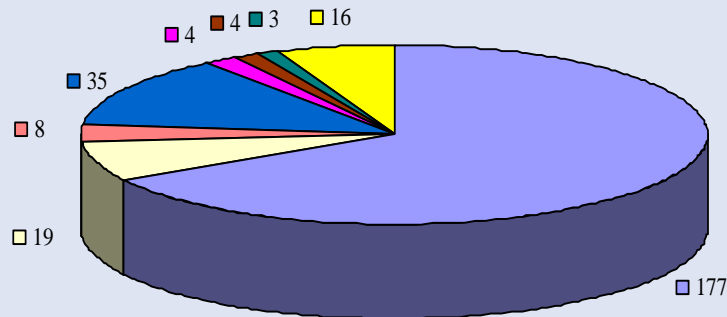
USA (1567)

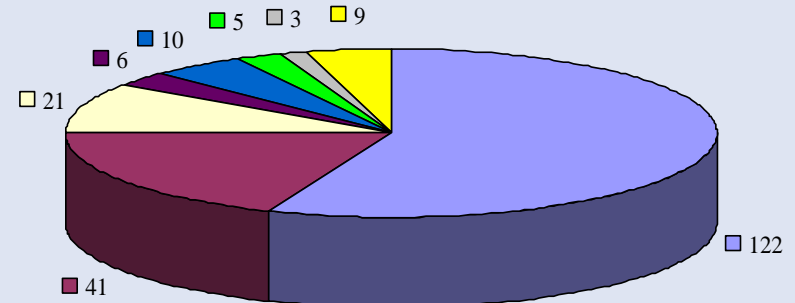
Canada (87)

Europa (276)

Latijns Amerika (223)

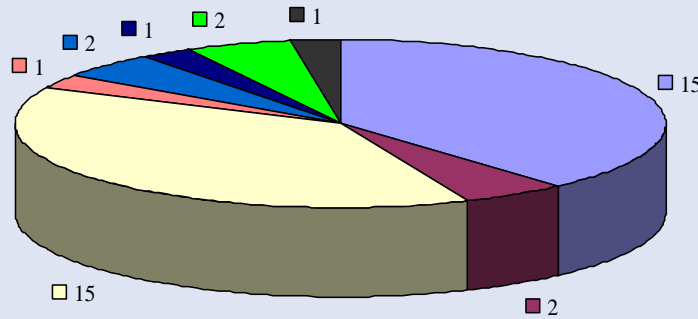

Maïs (Zea mays)	Brassica spp.	Alfafa (Medicago sativa)
Soja (Glycine max)	Aardappel (Solanum tuberosum)	Gras
Katoen (Gossypium sp.)	Tabak (Nicotiana tabacum)	Cassave (Manihot esculenta)
Bomen	Graan (Tarwe, Gerst, Sorghum)	Zwarte nachtschade (Solanum nigrum)
Rijst (Oryza sativa)	Fruit	Suikerriet (Saccharum)
Koolzaad (Brassica napus)	Tomaat (Solanum lycopersicum)	Saffloer (Carthamus tinctorius)
		Overig

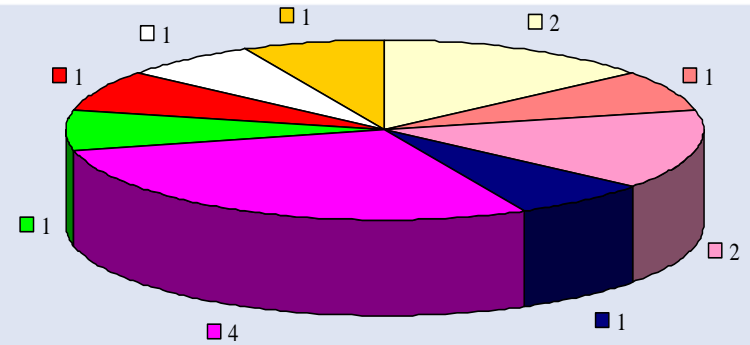

Gewassen per continent

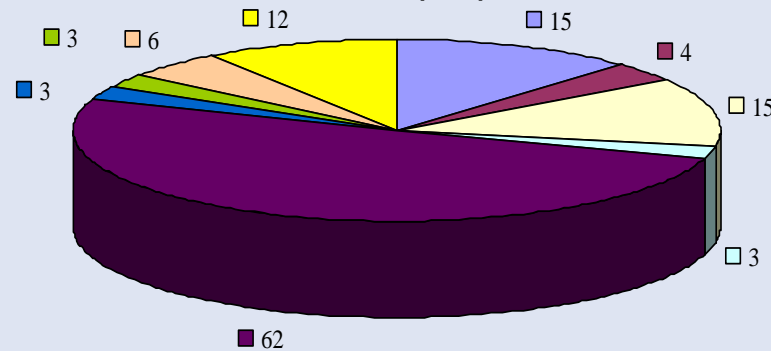
Afrika (40)

Oceanië (14)

Azië (124)

- Maïs (Zea mays)
- Soja (Glycine max)
- Katoen (Gossypium sp.)
- Bomen
- Rijst (Oryza sativa)
- Koolzaad (Brassica napus)

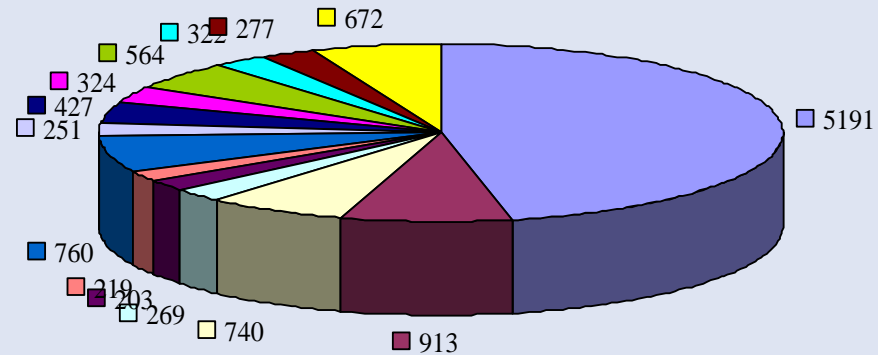
- Brassica spp.
- Aardappel (Solanum tuberosum)
- Graan (Tarwe, Gerst, Sorghum)
- Fruit
- Tomaat (Solanum lycopersicum)
- Aubergine (Colanum melongena)

- Suikerriet (Saccharum)
- Ogenbonen (Vigna unguiculata)
- Roos (Rosa sp.)
- Witte Klaver (Trifolium repens)
- Ui (Allium cepa)
- Overig

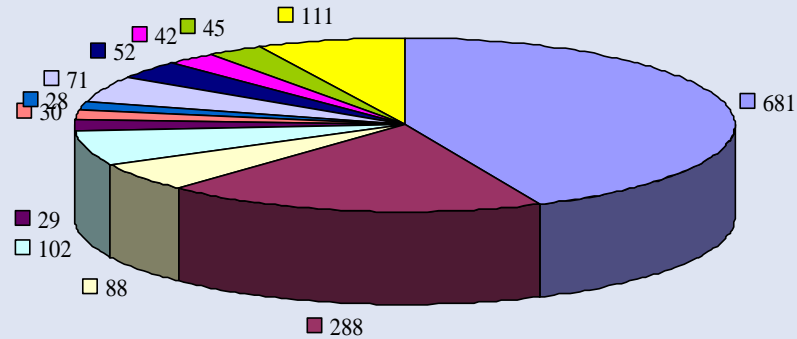

Verschuivingen USA

USA (tot 2006)

USA (2006-nu)

 Maïs (Zea mays)

 Soja (Glycine max)

 Katoen (Gossypium sp.)

 Bomen

 Rijst (Oryza sativa)

 Koolzaad (Brassica napus)

 Aardappel (Solanum tuberosum)

 Tabak (Nicotiana tabacum)

 Graan (Tarwe, Gerst, Sorghum)

 Fruit

 Tomaat (Solanum lycopersicum)

 Alfafa (Medicago sativa)

 Gras

 Overig

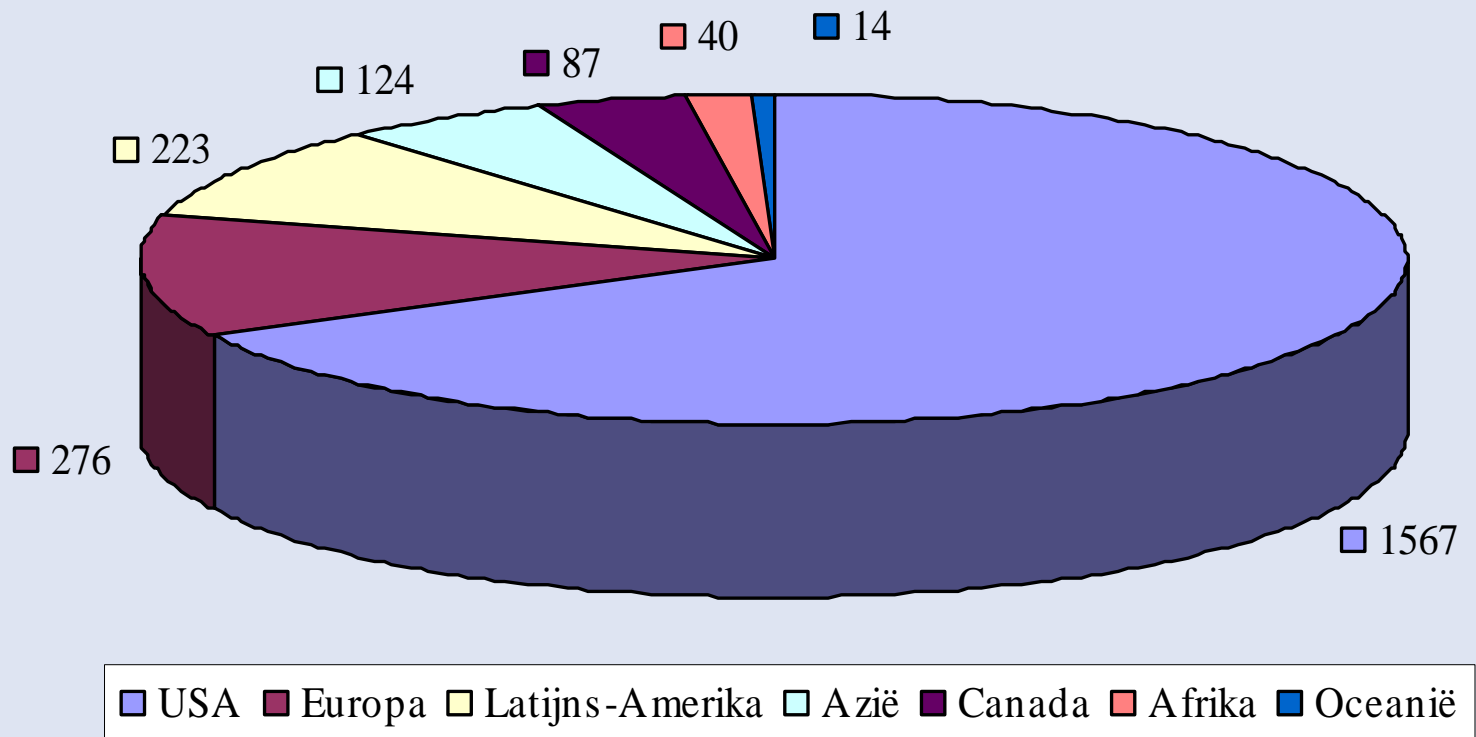

Gewassen

- Rijst
- Bomen
- (Grassen)
- Veldproeven met tientallen andere gewassen

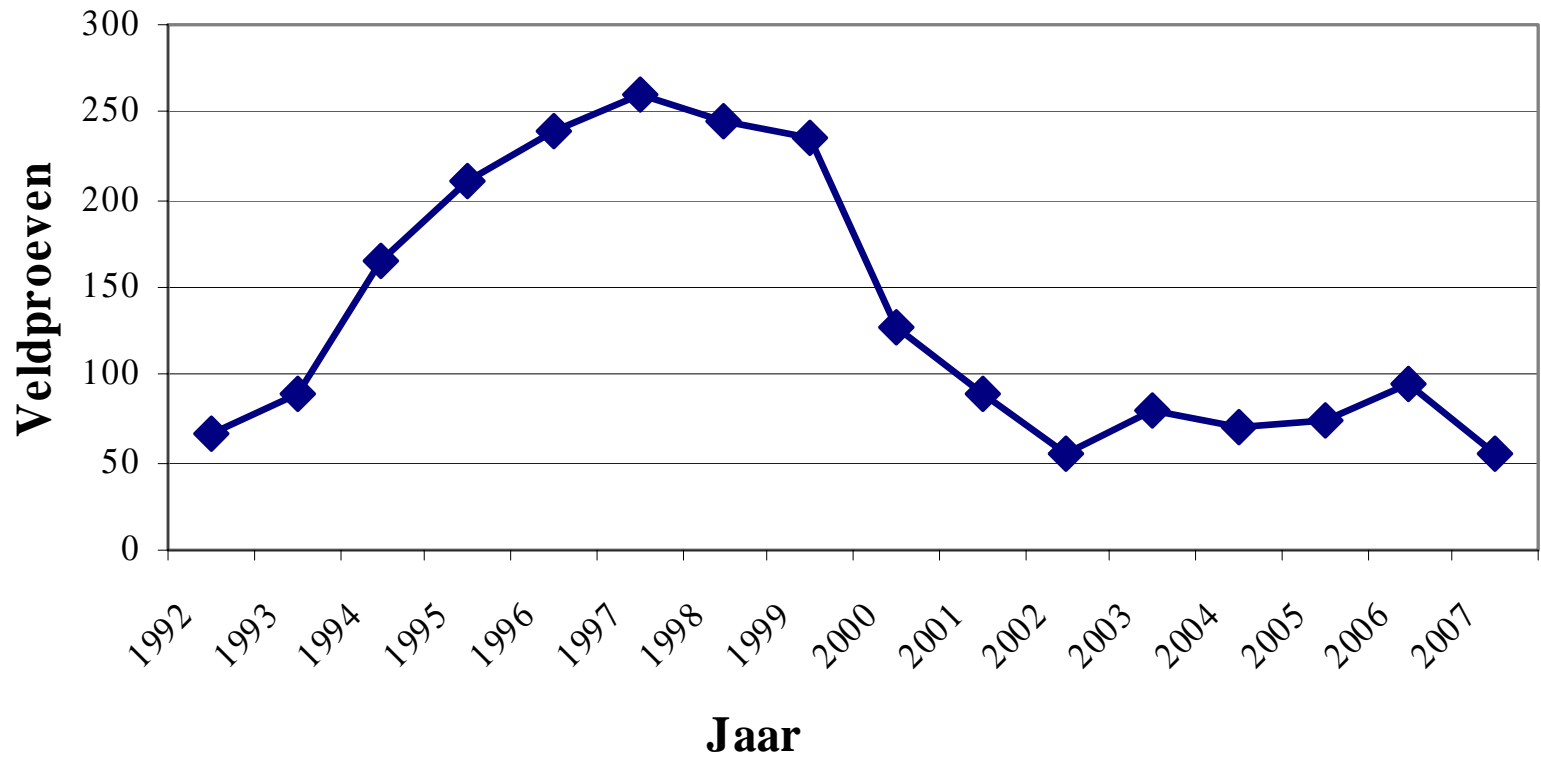
Aantal veldproeven per continent

Veldproeven in de EU

Aantal veldproeven met gg-gewassen in de EU

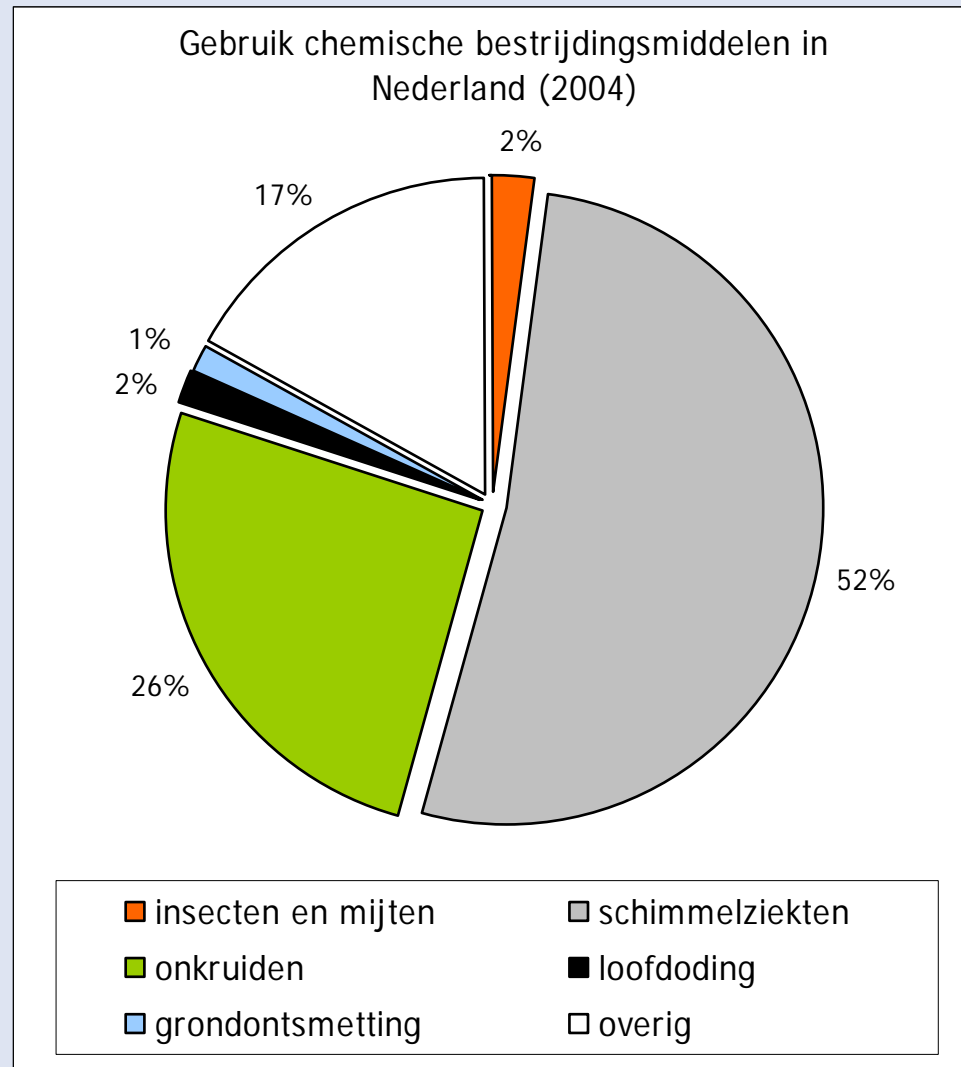

Veldproeven

- Meeste veldproeven in de VS
- Onduidelijk wat er in Azië gebeurt
- Weinig veldproeven in Europa
- Veel Europese veldproeven door Amerikaanse bedrijven om product te testen voor toelating e.d.

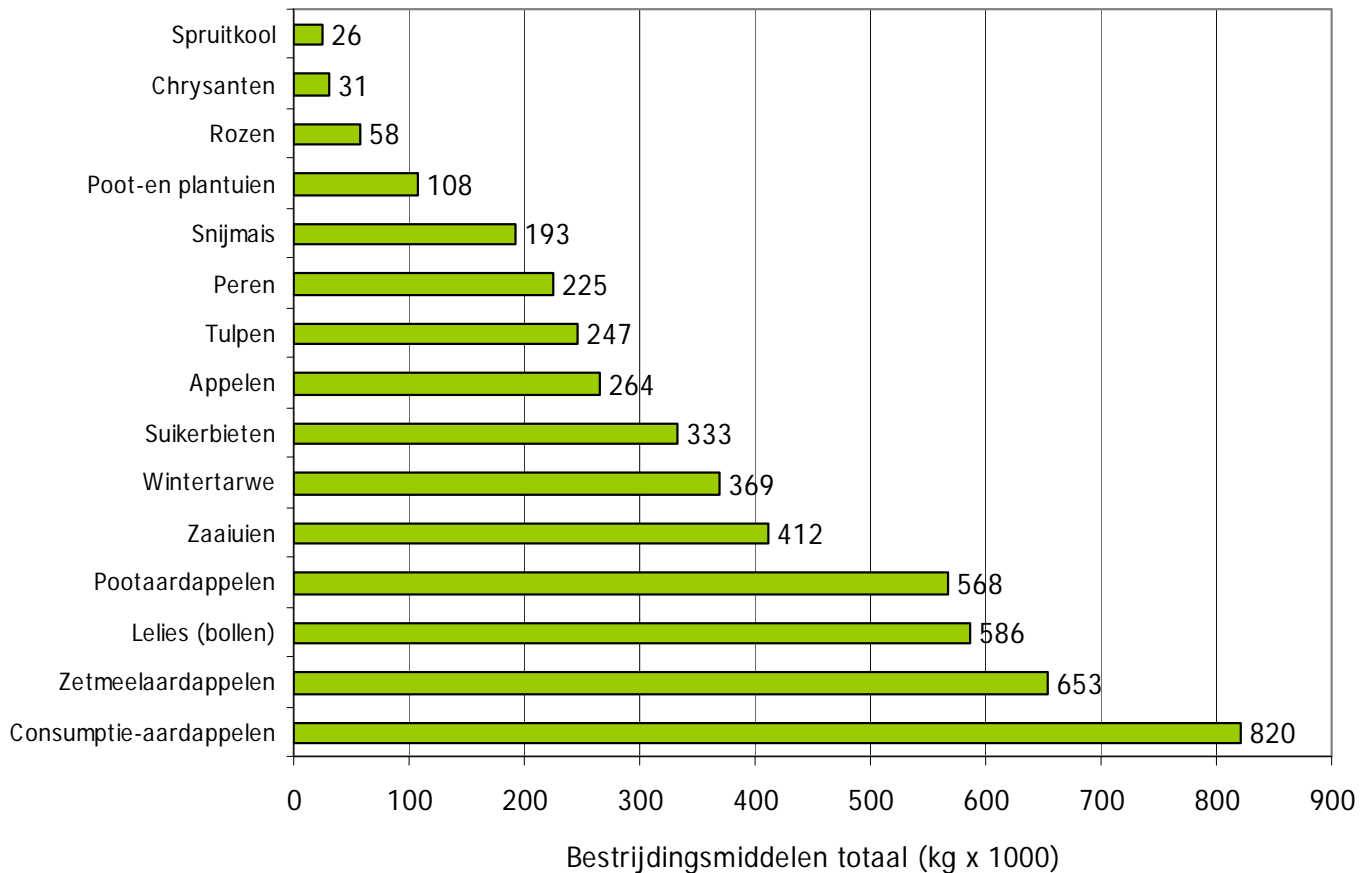
Gewasbescherming in Nederland

Gewasbescherming in Nederland

Totaal bestrijdingsmiddelen gebruik (kg) in Nederland in 2004

Kritische succesfactoren

- Acceptatie: afnemer, consument, burger
 - Ingebouwde eigenschap
 - Welke afzetmarkt
- Economisch haalbaar
 - Toelatingskosten dossier

Kritische succesfactoren

Toelatingskosten:

- Wereldwijd wegens nul-tolerantie bij vermenging met niet toegelaten ggo
- 6 tot 14 milj euro dossierkosten (boven op de ontwikkelingskosten)

⇒ grootschalige gewassen

Kritische succesfactoren

Mislukte introducties:

- gg-aardappel
- gg-tomaat
- herbicidentolerante gg-tarwe

Afweging tussen voordeel ingebouwde eigenschap en mogelijk verlies afzet door maatschappelijke weerstand

Kritische succesfactoren

gg-tarwe:

- In 2004 ontwikkeling herbiciden-tolerante gg-tarwe gestopt
- Boeren zijn bang Europese exportmarkt te verliezen
- Nu wel belangstelling voor fusarium-resistente gg-tarwe

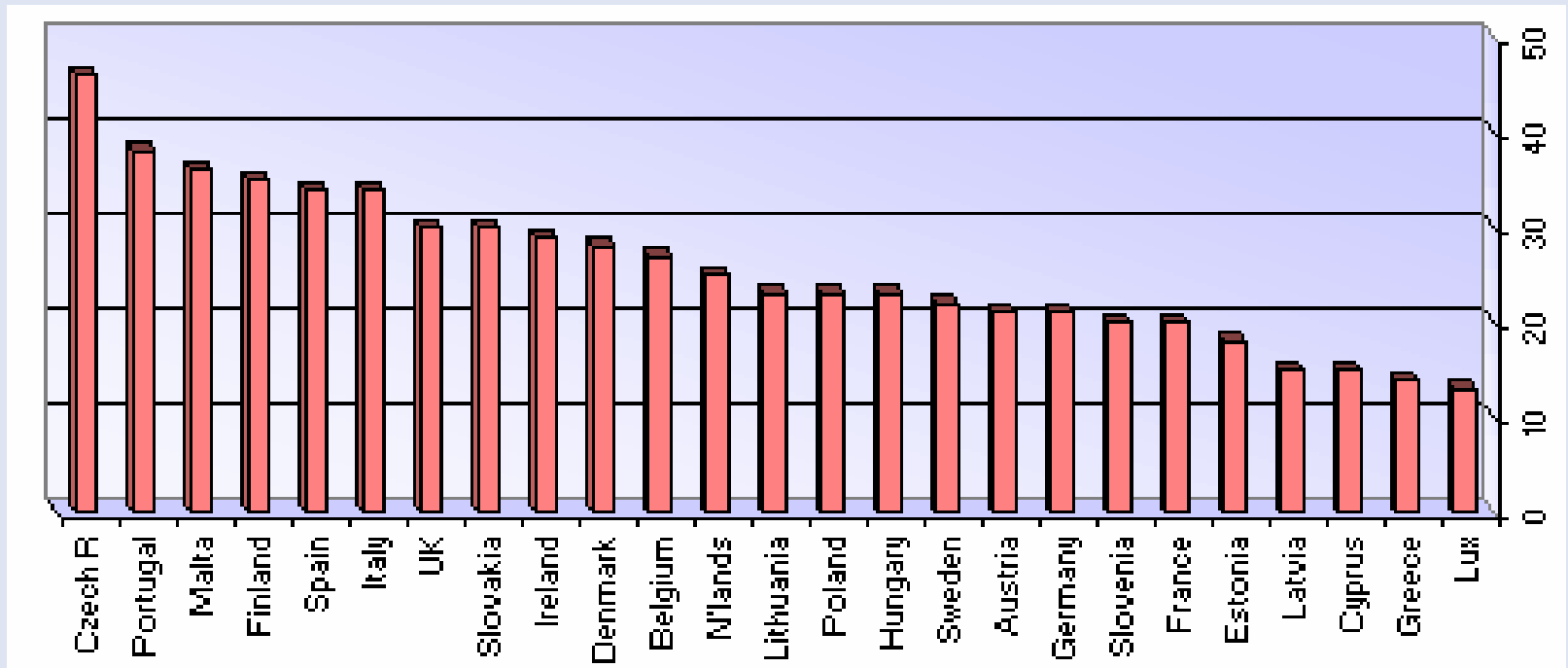
Maatschappelijke acceptatie

Eurobarometer (2005):

- Europeaan positief over biotechnologie
- negatief over gg-voedsel: nutteloos, moreel onacceptabel, en groot risico

Acceptatie gg-voedsel in de EU

Bron: eurobarometer

Maatschappelijke acceptatie

Redenen om toch gg-voedsel te kopen:

- Gezondheidsbevordering (56% in EU en 71% in NL)
- Reductie pesticidengebruik
- Prijs (37%) of controle door overheid niet van belang bij koopintentie

Vermengingen

- Voor niet toegelaten ggo's geldt een drempel van 0%
- Voor toegelaten ggo's geldt een drempel van 0.9% onbedoelde vermenging in de EU. Boven de 0.9% moet de partij als ggo worden geëtiketteerd
- [hoe de 0.9% vastgesteld en geïnterpreteerd moet worden is vaak onduidelijk: eiwit, DNA etc]

Vermengingen

- De handelsketens raken vermengd
- Bij import steeds vaker vermenging:
 - Maïs
 - Soja
 - Soms met onderzoekslijnen
- Zowel technisch als uit kostenoverwegingen onmogelijk voor overheid om te controleren
- Meestal geen veiligheidsrisico maar bedreiging van keuzevrijheid

Conclusies

- Op dit moment 4 gg-gewassen: soja, maïs, koozaad en katoen
- Twee eigenschappen: herbiciden-tolerantie en insectenresistentie
- Bij de ontwikkeling van nieuwe gg-gewassen ligt de nadruk op biotische stresstolerantie, productverbetering (verwerkende industrie) en 'gezondheidsclaims'.

Conclusies

- Nieuwe gg-gewassen binnenkort op de markt: rijst, suikerbiet, populieren
- gg-gewassen op langere termijn: tuinbouwgewassen met 'gezondheidsclaim'?

Conclusies

- Dossierkosten voor toelating zijn beperkend voor soort nieuwe gewassen
- Maatschappelijke acceptatie binnen Europa laag
- Ontwikkelingen vinden plaats buiten Europa
- Europa geconfronteerd met import (voor verwerking en veevoeder)

COGEM

Commissie Genetische Modificatie

COGEM: www.cogem.net

info@cogem.net

Postbus 578

3720 AN Bilthoven